

ÖĞRENCİLERİN MUHASEBE MESLEK ETİĞİ ALGISI: SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ İİBF ÖRNEĞİ¹

Students' Perception Of Accounting Profession Ethics: Example Of Sivas Cumhuriyet University Faculty Of Economics And Administrative Sciences (FEAS)

Prof. Dr. Mehmet DEMİR

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Muhasebe, Finans ve Bankacılık Bölümü, Sivas/TÜRKİYE
 ORCID: 0000-0003-1796-7974

Muhammed Said ALICI

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muhasebe, Finans ve Bankacılık ABD Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi, Sivas/TÜRKİYE
 ORCID: 0000-0002-5589-1782

Nazik KARADAĞ

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme ABD Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi, Sivas/TÜRKİYE
 ORCID: 0000-0002-49993-4723

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, öğrencilerin muhasebe meslek etiği algılarını ölçmektir. Bu amacı gerçekleştirmek için 5'li likert ölçeğine göre hazırlanmış 25 ifadeden oluşan anket formundan yararlanılmıştır. Bu anket, 2019 Güz döneminde, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi İİBF İşletme, Maliye ve Bankacılık-Finans bölümlerinin 4. sınıfında okuyan öğrencilere uygulanmıştır. Çalışmanın örneklem büyüklüğü 236 ve Cronbach Güvenilirlik Katsayısı ise 0,80'dir.

Elde edilen veriler, SPSS 22 istatistiksel paket programı ile analiz edilmiştir. Katılımcılara ait bazı demografik değişkenlerin ifadelerle ait katılım düzeylerinde anlamlı bir farka yol açıp açmadığı 't testi' ve 'F testi (ANOVA)' ile belirlenmiştir. Ankette yer alan ifadelerin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri ve bu değerlerin karşılığı olan katılım düzeyleri belirlenerek sonuçlar değerlendirilmiştir. Analizler sonucunda katılımcıların, 25 ifade bir bütün halinde ele alındığında "kararsızım" düzeyinde görüş bildirdikleri saptanmıştır. Bu ifadelerden meslek etiğinin önemi ve bu konuda bilgilendirme çalışmalarının gerekliliği ile ilgili ifadelerle 'katılıyorum' düzeyinde; meslek mensuplarının gizlilik, tarafsızlık, dürüstlük, mesleki yeterlilik ve mesleki özen ilkelerine uyup uymadığı ile ilgili ifadelerle ise 'kararsızım' düzeyinde görüşler bildirilmiştir.

Yapılan t testi ve ANOVA testi katılımcılara ait bazı demografik değişkenler açısından anlamlı farklılığın olduğu ifadeler saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe, Mesleki Etik, Muhasebe Mesleği, Muhasebe Meslek Etiği

ABSTRACT

The aim of this study is to measure students' perceptions of accounting professional ethics. In order to achieve this aim, a questionnaire consisting of 25 statements prepared according to 5 likert scale was used. This survey was conducted in the fall 2019 semester of the students at Department of Business, Economic and Banking-Finance, at Sivas Cumhuriyet University FEAS it was applied to students studying in 4th grade. The sample size of the study is 236 and the Cronbach Reliability Coefficient is 0,80.

The data obtained were analyzed by the SPSS 22 statistical package program. it was determined with the 't test' and 'F test (ANOVA)' whether some demographic variables of the participants led to a significant difference in the participation levels of the expressions. The obtained results were evaluated by determining the arithmetic mean and standard deviation values of the expressions in the survey and the corresponding participation levels. As a result of the analyses, it was found that participants expressed views at the level of "I am undecided" when 25 statements were taken as a whole. From these statements, "I agree" level of opinion was reported on the importance of professional ethics and the necessity of providing information on this subject. On the other hand, "I am undecided" opinions have been reported on the statements regarding whether the professionals comply with the principles of confidentiality, impartiality, honesty, professional competence and professional diligence.

The results of the T test and ANOVA test showed that there was a significant difference in some demographic variables of the participants.

Keywords: Accounting, Professional Ethics, Accounting Profession, Accounting Professional Ethics

¹Bu çalışmanın özeti, 13-15 Mart 2020 tarihlerinde, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi ev sahipliğinde düzenlenen 5. İKSAD Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi'nde sunulmuş; ancak özet metni, derginin formatına uygun hale getirilmesi için biraz değiştirilmiştir.

1. GİRİŞ

Muhasebe mesleğinin temel amacı, çalıştığı kurum ya da işletmeyle ilgili topluma, çalışanlara, devlete ve yöneticilere, hazırlanan finansal tablolar aracılığıyla bilgi sunmaktır. Bu bilgilerin güvenilir olması, işletmeyle ilgili karar veren kişiler ve devlet açısından önemli bir husustur. Zira bu bilgiler üzerinde oynamak, işletmeye kısa vadede fayda/çıkar sağlasa da uzun dönemde ülkelerin ve işletmelerin itibarını ve mali durumunu daha kötü bir noktaya getirecektir. Özellikle 2000’li yıllarda yaşanan muhasebe skandalları da bunu destekler niteliktedir. Yaşanan skandallar sadece işletme bünyesinde kalmayıp toplumu da etkilediği için muhasebede meslek etiği kavramının yeniden gözden geçirilmesi gündeme getirmiştir.

Her ne kadar daha çok iş hayatının normları üzerinde yoğunlaşmış olsa da ancak hayatın bütün yelpazesinde kendisini gösteren etik, herhangi bir eylemde/eylemsizlikte iyi veya kötü ayrımının yapılabilmesi için genel değerleri ifade etmektedir. Töre bilimi, ahlak bilimi, ahlakla ilgili şekilde sözlük anlamı olan etik, mesleki anlamda, görevlerin icrasında uyulması gereken kurallar bütünüdür. Muhasebecilik mesleği açısından etik kavramı ise mesleki faaliyetlerde güvenilirlik, tarafsızlık, mesleki yeterlilik ve özen ilkelerine, kanun ve toplumun genel değer yargılarına uyulmasının gereğini vurgulamaktadır (Buyruk Akbaba, 2018:764).

Çalışmada öncelikle muhasebe mesleği, etik ve muhasebe mesleğinde etik kavramları üzerinde durulmuş, devamında ulusal boyutta etik ile ilgili yayınlanan makaleler incelenmiş ve literatür taraması başlığı altında sınıflandırılmıştır. Daha sonra ise araştırmanın metodolojisi hakkında bilgi verilmiş, araştırma sonuçları yorumlanmış ve önerilerde bulunulmuştur.

Çalışmanın amacı, öğrencilerin muhasebe meslek etiği algısını ölçmektir. Bu amaç için Sivas Cumhuriyet Üniversitesi İİBF İşletme, Maliye ve Bankacılık-Finans bölümlerinin dördüncü sınıf, birinci öğretim ve ikinci öğretim öğrencilerine konuyla ilgili olarak geliştirilen anket uygulanmıştır. Elde edilen bulgular SPSS 22 paket programıyla analiz edilmiştir.

2. ETİK

Etik kavramı, dünyada ve ülkemizde her alanda sıkça karşılaşılan bir kavramdır. Etik, bir insanın doğru ile yanlış ayırt ederken kullandığı ahlaki ilkeler bütünüdür (İşgüden ve Çabuk, 2006: 61). Felsefi bir disiplin olan etik, bireysel ve grupsal ilişkilerde iyi ya da kötü, yanlış ya da doğru davranışları inceler (Sakarya ve Kara, 2010: 57). Etik kavramının, konuyla ilgili yayınlanan çalışmalara bakıldığında benzer şekilde tanımlandığı görülmektedir. Genel anlamda etik, insan eylemlerinin ahlaki bütünlük içerisinde doğru ve yanlış olarak tanımlanmasını belirleyen kriterlerdir (Çil Koçyiğit vd., 2017: 179).

3. MESLEK ETİĞİ

Meslek; ‘belli eğitim ya da deneyimle kazanılan sistemli beceri ve bilgilere dayalı, insanlara faydalı ürün üretmek, hizmet sunmak, bunun neticesinde maddi getiri sağlamak için yapılarak kuralları belli olan iş’ şeklinde tanımlanmaktadır (Aydemir, 2018: 713). Diğer bir ifade ile meslek, bireylerin kendini ve yeteneklerini geliştirme yoludur ve bu yol, kişilik özelliklerini, hayallerini, hayat görüşünü ve değerlerini belirler (Ömürbek ve Usul, 2008: 164).

Meslek etiği ya da bir diğer ifadeyle mesleki etik kısaca, meslek mensuplarının kendi aralarında ve üçüncü kişilerle olan ilişkilerinde uymaları gereken davranışlardır. Daha geniş açıdan bakıldığında ise meslek etiği, meslek grubunun, meslek ile ilgili olarak oluşturduğu; meslek üyelerine zorunlu kılınan, belirli bir şekilde davranmaya zorlayan, bireysel hareketlerini sınırlayan, bu kurallara aykırı davranan üyeleri dışlayan, meslek içi yükselmeleri ve hiyerarşiyi düzenleyen, bir bütündür (Çil Koçyiğit vd., 2017: 179).

Meslek etik ilkelerinin ilgili mesleğe sağladığı yararlar şöyle özetlenebilir (Kısakürek ve Alpan, 2010: 216);

- ✓ Mesleğin toplum nezdinde daha saygın bir yere gelmesini sağlar,
- ✓ Mesleğin saygın ve kaliteli bir şekilde yürütülmesine yardımcı olur,
- ✓ Meslek mensuplarının kurallara uyması zorunlu olduğundan mesleğin onuruna zarar gelmesini önler.

4. MUHASEBE MESLEK ETİĞİ

Muhasebe, önemli finansal bilgileri bir sistem dâhilinde elde edip karar alacak taraflara sunan bir bilim dalıdır. Muhasebe bilgi sisteminin odağında, üretilen bilgilere ihtiyaç duyan finansal bilgi kullanıcıları yer almaktadır.

Muhasebe mesleği ise, gerçek ve tüzel kişilere ait işletmelerin ve işletmelerle bağlantısı olan kişi ve kurumların, yükümlülüklerini belirlemek için, muhasebe temel kavramlarına ve kurallarına uygun olarak işletmelerin borçlarını, alacaklarını, varlıklarını, özkaynaklarını, gelir ve giderlerini kaydetme ve mali tablolar aracılığı ile analiz edip yorumlama işidir. Muhasebe mesleği, uzun yıllardır ülkemizde icra edilmesine rağmen 1989 yılına kadar yasal bir temele dayanmamıştır. Ancak 13 Haziran 1989 tarihinde 3568 sayılı *Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik, Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu* ve 26 Aralık 1992’de yayınlanan *Muhasebe Sistemi Uygulama Tebliği* ile yasal bir yapıya kavuşmuştur (Şengel, 2010:82).

Muhasebe meslek etiği, her bir meslek mensubunun; bağımsızlığını, kendisini geliştirmesini, dürüstlüğünün ve müşterilere ve topluma ahlak kuralları çerçevesinde hizmet etmesini ifade etmektedir. Bu hizmetin gerçekleştirilebilmesi için meslek mensuplarının, yeterli bilgi birikimine sahip, kendisini yaptığı işte ispatlamış, tarafsız ve güvenilir olmaları gerekmektedir (Çil Koçyiğit vd, 2017: 180).

Muhasebe meslek etiğindeki dönüm noktasının oluşmasında ve muhasebe meslek etiğinin öneminin anlaşılmasında; Enron, Anderson, Worldwide, Adelphia Communications, Bristol-Myers Squibb, CMS Energy, Merrill Lynch (ML), Xerox gibi şirketlerde yaşanan muhasebe skandallarının büyük payı vardır. Bu skandallarla birlikte muhasebe ve denetim mesleğindeki eksik ve yanlış uygulamalar gün yüzüne çıkmış ve etik konusunda yasaların çıkarılmasını gündeme getirmiştir (Kısakürek ve Alpan, 2010: 217).

Muhasebe meslek etiği konusunda yapılan ilk kapsamlı çalışma Amerika Yetkili Kamu Muhasebecileri Enstitüsü (AICPA) tarafından 1966 yılında yayınlanan “Muhasebe Mesleğinde Meslek Etiği Standartları” ile başlamıştır. 1988 yılında ise bu standartlar tekrar yapılandırılarak, “Mesleki Standartlarda Yeniden Yapılanma Planı” adında ve “Mesleki Davranış Yasası İlkeleri ve Kuralları”nı kapsayacak biçimde yayınlanmıştır (Soylu, 2018: 28).

Ülkemizde ise ilk olarak 1992 yılında 1 Sıra No.lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği’nde (MSUGT) yayınlanan muhasebenin 12 temel kavramlarından sosyal sorumluluk kavramı, tarafsızlık ve belgelendirme kavramı, tutarlılık kavramı, tam açıklama kavramı ve özün önceliği kavramı MSUGT göre muhasebe mesleğinde etik ile ilgili düzenlemelerdendir. 2001 yılında ise TÜRMOB (Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği) tarafından 24557 sayılı Resmi Gazete’de “Serbest Muhasebeci, Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavirlik Meslek Ahlak Kuralları İle İlgili Mecburi Meslek Kararı” yayınlanmıştır (Yıldız, 2010: 162). 2007 yılında 3568 No.lu “Serbest Muhasebeciler, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirlerin Mesleki Faaliyetlerinde Uyacakları Etik İlkeler Hakkında Yönetmelik” ile muhasebe meslek etiği ilkeleri belirlenmiştir (Bilen ve Yılmaz, 2014: 65). Bu yönetmeliğe göre meslek mensuplarının uyması gereken beş temel ilke şunlardır (Sakarya ve Kara, 2010: 61);

Dürüstlük: Meslek mensuplarının mesleki ilişkilerinde yalan söylememesi ve dürüst davranmasıdır.

Tarafsızlık: Meslek mensuplarının ön yargılarının mesleki kararlarını etkilememesi ve engellememesidir.

Gizlilik: Meslek mensuplarının meslekle ilgili elde ettiği bilgileri bir hak ve görevi olmadıkça, üçüncü kişilerin çıkarları için kullanmaması ve bu kişilerle paylaşmamasını ifade eder.

Mesleki Yeterlilik ve Özen: Meslek mensubunun mesleki faaliyetlerinde gerekli bilgiye sahip olmasını, mesleki standartlara uymasını ve gerekli özeni göstermesini ifade eder.

Mesleki Davranış: Meslek mensuplarının uygulamadaki yasa ve yönetmeliklere uygun davranmasını ve mesleğin itibarı açısından olumsuz olarak değerlendirilen her türlü davranıştan kaçınmasını ifade eder.

5. LİTERATÜR TARAMASI

Literatürde muhasebe meslek etiğiyle ilgili çalışmalar vardır. Bunlardan bazıları hakkında özet bilgiler aşağıda yer almaktadır.

İşgüden (2007) çalışmasında, muhasebe meslek etiği üzerinde kültürel ve sosyal değerlerin etkilerini incelemiştir. Çalışmaya göre meslek mensupları ve meslek etiği ilkelerinin sosyal ve kültürel değerlerden etkilendiği görülmüştür. Kültür, ahlak, örf ve adetler, gelenek ve görenekler gibi değerlerin muhasebe mesleğine yönelik düşünce ve davranışların ve muhasebe meslek kurallarına uyulması üzerinde etkili olduğu anlaşılmıştır.

Yıldız (2010), Kayseri il merkezi üzerine bir çalışma yapmıştır. Bu çalışmada muhasebe kayıtlarının doğru, düzenli ve güvenilir bir şekilde sunulabilmesi için ülkemiz kanunlarının yetersiz olduğu anlaşılmıştır. Çalışma; muhasebe meslek mensuplarının meslek etiği ile ilgili sahip oldukları algılama, düşünce ve bilgi seviyelerinin ölçülmesi ile oluşturulmuştur. Sonuçlara göre araştırmaya katılan meslek üyelerinin %97'si muhasebe uygulamalarında etik kavramına önem vererek bu konu üzerine eğitimin gerekli olduğunu düşünmektedirler. Yine katılımcıların %97,9'u meslek mensuplarının üniversite ve üstü bir öğrenim seviyesine sahip olmaları gerekliliğini savunmuşlardır. Ayrıca, katılımcılar ağırlıklı olarak mevcut muhasebe kayıtlarının doğru ve güvenilir olmadığını belirtmişlerdir.

Sakarya ve Kara (2010) yaptıkları çalışmada, katılımcıların çeşitli demografik özellikleri açısından meslek etiğine bakışlarını incelemişlerdir. Çalışmada, muhasebe meslek üyelerinin etik algısının cinsiyete göre farklılık gösterdiği, eğitim ve gelir düzeylerinin etkisinin olmadığı, unvanlara göre yapılan karşılaştırmada mesleki davranış ve dürüstlük arasında anlamlı seviyede farklılık olduğu, mesleki deneyime göre mesleki yeterlilik, özen ile mesleki davranışlara ilişkin değişkenlerde farklılık olduğu ve mükellef sayısı ile tarafsızlık arasında bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Kutluk Angay ve Ersoy (2011), meslek etiği ile ilgili olarak muhasebe meslek elemanları üzerinde bir araştırma yapmışlardır. Araştırmanın sonucuna göre kadın meslek elemanlarının erkek meslek elemanlarına oranla daha yüksek bir ahlaki yargı düzeyine sahip olduğu görülmüştür. Ayrıca katılımcıların unvan, eğitim, yaş, yaşadıkları yer ve deneyimlerine göre etik yargı seviyesinin önemli bir değişiklik göstermediği tespit edilmiştir.

Yalçın (2011) araştırmasında, meslek elemanlarının TURMOB etik yönetmeliğinin bazı kararlarına katılmadıkları fakat yapılan düzeltmeleri benimseyip, bunlara katıldıklarını tespit etmiştir.

Özyürek (2012) çalışmasında, Ankara'da faaliyet gösteren SMMM ve YMM'lerin mesleki sorunlarını belirlemeyi amaçlamıştır. Ayrıca; muhasebe meslek etiğine yönelik standartlaşmanın gerektirdiği risk ve fırsatlar da ortaya çıkarılmıştır. Çalışmanın sonucunda, mevzuatlarda ve vergi yasalarında sık değişiklik yapılmasının bu durumun takibini zorlaştırdığı anlaşılmıştır. Ayrıca muhasebe mesleğine yönelik eğitimlerin artırılması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Çetin vd. (2014) çalışmalarında; muhasebe meslek mensuplarının, etik ve muhasebe meslek etiği üzerine görüşlerini incelemişlerdir. Araştırma Isparta ilinde yapılmıştır. Uygulama; meslek üyelerinin mesleklerine ilişkin her bölgeye önem verdiklerini, meslek etiğinin ayrı bir disiplin olarak görüldüğünü ve bu meslekte faaliyette bulunacakların sır saklama konusunda, özel bir çaba içerisinde bulunması gerekliliğini ortaya koymuştur.

Akın ve Özdaşlı (2014) çalışmalarında meslek elemanları ile meslek yüksekokulu öğrencilerinin etik kurallara uyma düzeylerine ilişkin algılarını ölçmek için 59 meslek mensubu ve 116 öğrenci olmak üzere toplam 175 kişiye anket uygulamıştır. Uygulamanın sonucuna göre etik kurallara uymanın orta seviyede olduğu anlaşılmıştır. Ek olarak öğrencilerin, meslek mensuplarının tarafsızlığı ve dürüstlüğü konularında olumsuz düşündükleri saptanmıştır.

Fidan ve Subaşı (2014), İstanbul'daki etik algılarını ölçmek için 857 meslek elemanına anket uygulamışlardır. Araştırmaya göre müşteri kaçırmamak için etik dışı davranışların sergilendiği anlaşılmıştır. Dini sebeplerin etkisinin ise çok az olduğu saptanmıştır. Ayrıca meslek elemanlarının meslek etiği hakkında yeterince bilgiye sahip olmadıkları ve bu konuda eğitim verilmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır.

Uyar vd. (2015); ALTSO Meslek Yüksek Okulu muhasebe ve vergi uygulamaları programı 1. ve 2. sınıf öğrencileri üzerinde muhasebe meslek etiği algısını araştırmışlardır. Ayrıca etik dersi alan ve almayan öğrencilerin düşünceleri arasındaki fark incelenmiştir. Çalışmanın sonucuna göre öğrencilerin genel düşüncesi ilgili faaliyetlerde meslek etiğine dikkat edilmediği yönünde olmuştur. Etik dersi alan ve almayan öğrenciler arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

6. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

Bu aşamada ilk olarak araştırmanın amacı ve kapsamından bahsedilecektir. Daha sonra, uygulamaya ait evren, örneklem ve güvenilirlik katsayısı hakkında açıklamalar yapılacak ve son olarak da çalışmanın yöntemi ile kullanılan istatistiksel teknikler hakkında bilgi verilip bulgular üzerinde durulacaktır.

6.1. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı

Bu araştırmanın amacı, öğrencilerin muhasebe meslek etiğini nasıl algıladıklarını ölçmektir. Bu amaç çerçevesinde, öğrencilerin muhasebe meslek etiği algısı ortaya konulmaya ve meslek etiği algısına ilişkin öneriler sunulmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda çalışmada, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi İİBF’de okuyan, muhasebe derslerini diğer bölümlere göre daha fazla alan işletme, maliye ve bankacılık-finance bölümlerinin dördüncü sınıf, birinci ve ikinci öğretim öğrencilerinin muhasebe meslek etiği algısının ölçülmesi hedeflenmektedir.

6.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi 2018-2019 güz yarıyılında işletme, maliye ve bankacılık-finance bölümlerinde kayıtlı bulunan, dördüncü sınıf birinci ve ikinci öğretim öğrencileri oluşturmaktadır. İşletme bölümü dördüncü sınıf birinci öğretimde 77, ikinci öğretimde 91; maliye bölümü dördüncü sınıf birinci öğretimde 61, ikinci öğretimde 67; bankacılık-finance bölümü dördüncü sınıf birinci öğretimde 36, ikinci öğretimde 38 öğrenci bulunmaktadır. Toplam evren büyüklüğü 370’dir. Fakat bütün öğrencilere anket yapılmasının imkânsızlığından/zorluğundan dolayı 370 kişilik evrenden örneklem hesaplanmıştır.

Araştırma evreninin bilindiği durumlarda, seçilecek örneklem büyüklüğü belirlenirken aşağıdaki formülden yararlanılabilmektedir: (Salant ve Dillman, 1994: 55)

$$n = \frac{N \cdot t^2 \cdot p \cdot q}{(N - 1) \cdot d^2 + t^2 \cdot p \cdot q}$$

Formülde,

N= Evrendeki birey sayısı

n= Örneklem alınacak birey sayısı

p= İncelenen olayın görülme sıklığı (gerçekleşme olasılığı)

q= İncelenen olayın görülmeyiş sıklığı (gerçekleşmeme olasılığı)

t= Belirli bir anlamlılık düzeyinde, t tablosuna göre bulunan teorik değer

d= Olayın görülme sıklığına göre yapılmak istenen $\pm$ sapma olarak simgelenmiştir.

$$n = \frac{370 \cdot 1,96^2 \cdot 0,50 \cdot 0,50}{(370 - 1) \cdot 0,05^2 + 1,96^2 \cdot 0,50 \cdot 0,50} = 188$$

Formüle göre, % 95 güven aralığında % 5 hata payı ile örneklem büyüklüğü 188 olarak hesaplanmıştır. Çalışma kapsamında 236 kişilik örneklem araştırma evrenini temsil edecek niteliktedir.

Ankete katılan toplam 236 öğrencinin evren-örneklem ilişkisi Tablo 1’dedir.

Tablo 1: Evren- Örneklem İlişkisi

Bölüm	Evren	Örneklem	Örneklem/Ana Kütle Oranı (%)
İşletme	168	124	74
Maliye	128	70	55
Bankacılık-Finance	74	42	57
Toplam	370	236	64

Tablo 1’e bakıldığında, örneklem ana kütle temsil kabiliyetinin (%64) oldukça yüksek olduğu söylenebilir.

6.3. Anketin Güvenilirlik Katsayısı

Yapılan bilimsel araştırmalarda, ölçeklerin güvenilirliğinin belirlenebilmesi için çok sayıda yöntem olmasına rağmen yaygın olarak Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı kullanılmaktadır.

Araştırmada, öğrencilerin muhasebe meslek etiği hakkındaki tutumlarını ölçmek için kullanılan anket formunun güvenilirliği ve geçerliği Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı ile tespit edilmeye çalışılmış ve analiz sonuçları Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2: Cronbach's Alpha Güvenirlik Katsayısı

Madde Sayısı	Güvenirlik Katsayısı	Güvenirlik Düzeyi
25	0,80	Yüksek Derecede Güvenilir

Tablo 2’de görüldüğü gibi; Cronbach's Alpha güvenirlik katsayısı 0,80 olarak gerçekleşmiştir. Bu sonuca göre söz konusu 25 ifadenin, bir bütün olarak, ölçülmek istenen olguyu ölçmede “Yüksek Derecede Güvenilir” olduğu söylenebilir (Kartal ve Bardakçı, 2018: 171).

6.4. Veri Toplama Aracı ve Kullanılan İstatistiksel Teknikler

Araştırmada, verilerin elde edilmesi amacıyla anket yöntemine başvurulmuştur. Bu doğrultuda Akın ve Özdaşlı’nın (2014) geliştirdiği “Muhasebe Mesleğinde Etik Ölçeği” adlı anket formu kullanılmıştır. Verilerin analizi, bilgisayar ortamında SPSS 22 paket programı ile yapılmıştır. Bu program yardımı ile araştırma amacına yönelik ifadeler verilerin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanmıştır. Bağımsız değişkenler arasındaki ilişkiyi ölçmek için ise t testi ve ANOVA testi kullanılmıştır.

İki bölümden oluşan anket formunda 29 soru/ifade yer almaktadır. İfadeler için ‘kesinlikle katılmıyorum’, ‘katılmıyorum’, ‘kararsızım’, ‘katılıyorum’ ve ‘kesinlikle katılıyorum’ şeklinde 5’li likert ölçek kullanılmıştır.

Anketi cevaplayan öğrencilerin konuya ilişkin görüşleri sayısal veriler haline getirilirken verdikleri cevapların puanları da dikkate alınmıştır. 5’li likert ölçeğinde yer alan ifadeler verilerin değerlendirilmesinde Tablo 3’teki aralıklar kullanılmıştır. Aralıkların eşit olduğu varsayılarak, aritmetik ortalamalar için puan aralıkları belirlenmiştir (Alioğulları, 2012: 51).

Puan Aralığı= (En Yüksek Değer – En Düşük Değer)/5’ten $a=4/5$ $a=0,80$ bulunur.

Araştırmada kullanılan ölçekte; değer aralıkları ve nitelik düzeyleri Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3: Anket Maddelerinin Nitelik Düzeyleri

Puan Değerleri	Değer Aralıkları	Nitelik Düzeyi
1	1,00 – 1,79	Kesinlikle Katılmıyorum
2	1,80 – 2,59	Katılmıyorum
3	2,60 – 3,39	Kararsızım
4	3,40 – 4,19	Katılıyorum
5	4,20 – 5,00	Kesinlikle Katılıyorum

6.5. Bulgular

6.5.1. Demografik Yapıya İlişkin Bulgular

Katılımcılara ait demografik bilgiler Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özellikleri

Nitelik	Grup	Frekans(f)	Yüzde(%)
Cinsiyet	Kadın	152	64,4
	Erkek	84	35,6
	Toplam	236	100,0
Okunan Bölüm	İşletme	124	52,5
	Maliye	70	29,7
	Bankacılık-Finans	42	17,8
	Toplam	236	100,0
Öğrenim Türü	Birinci Öğretim	151	64,0
	İkinci Öğretim	85	36,0
	Toplam	236	100,0
Staj Deneyimi	Var	62	26,3
	Yok	174	73,7
	Toplam	236	100,0

Tablo 4'ten katılımcıların, %64,4'ü kadın, %35,6'sı erkek; %52,5'i işletme, %29,7'si maliye, %17,8'i ise bankacılık-finance bölüm öğrencisi; %64'ü birinci öğretim, %36'sı ikinci öğretim öğrencisi ve %26,3'ünün staj deneyimi var %73,7'sinin ise yoktur.

6.5.2. Muhasebe Meslek Etiği Algısıyla İlgili İfadelere Ait Bulgular

Anket formunda yer alan 25 ifade için bildirilen görüşlerin aritmetik ortalaması, standart sapması ve bu değerlerin hangi nitelik düzeyine girdiği Tablo 5'te görülmektedir.

Tablo 5: İfadelere Ait Nitelik Düzeyleri

Sıra No	İfade Metni	(f)	($\bar{x}$)	(ss)	Nitelik Düzeyi
1	Meslek mensuplarının mükelleflere ait bilgileri üçüncü kişiler ile paylaşmadığını düşünüyorum.	236	3,19	1,091	Kararsızım
2	Meslek mensupları yasa ile belirlenmiş durumların yetersiz kaldığı durumlar olsa bile etik ilkelerine bağlı kaldığını düşünüyorum.	236	3,01	1,021	Kararsızım
3	Ülkemizdeki meslek mensuplarının etik ilkelerini uygulamada yeterli özeni gösterdiğini düşünüyorum.	236	2,83	1,028	Kararsızım
4	Meslek mensuplarının mesleki kararlarını, dış faktörlerden etkilenmeden alabildiğini düşünüyorum.	236	2,67	1,068	Kararsızım
5	Meslek mensuplarının mükellef-kamu çıkarı dengesini eşit şekilde koruduğunu düşünüyorum.	236	2,84	1,043	Kararsızım
6	Mükelleflerin meslek etiğine yeterli saygıyı gösterdiğini düşünüyorum.	236	2,92	0,988	Kararsızım
7	Meslek mensuplarının muhasebe ilke ve standartlarını eksiksiz bir şekilde uyguladıklarını düşünüyorum.	236	2,72	1,035	Kararsızım
8	Meslek mensuplarının yasaları mümkün olduğunca mükellef lehine yorumladığını düşünüyorum.	236	3,09	1,006	Kararsızım
9	Ülkemizde meslek etiği ile ilgili yasal düzenlemelerin eksik ve yetersiz olduğunu düşünüyorum.	236	3,37	1,179	Kararsızım
10	Meslek mensuplarının mükellef ile ilgili bilgileri ilgisiz kişilere vermediğini düşünüyorum.	236	3,23	0,964	Kararsızım
11	Meslek mensuplarının yasalara ve ahlaki değerlere bağlı kaldığını düşünüyorum.	236	3,02	0,989	Kararsızım
12	Meslek mensuplarının mükellefler istediği takdirde yasalara uygun görülen bilgileri verdiğini düşünüyorum.	236	3,24	1,07	Kararsızım
13	Meslek mensuplarının özgür irade ile karar verdiklerini düşünüyorum.	236	3,00	1,058	Kararsızım
14	Meslek ile ilgili ahlaki değerlerin yasalara bağlanmasının zor olduğunu düşünüyorum.	236	2,94	1,042	Kararsızım
15	Meslek mensuplarının kanunlar çerçevesinde mükellef hakkını koruduğunu düşünüyorum.	236	3,08	0,978	Kararsızım
16	Meslek mensuplarının ilgili taraflara doğru ve yeterli bilgiyi verdiğini düşünüyorum.	236	3,14	0,992	Kararsızım
17	Ülkemizde meslek öncesi etik ilkelerine yönelik eğitimin yetersiz olduğunu düşünüyorum.	236	3,68	1,22	Katılıyorum
18	Meslek mensupları ile mükellefler arasındaki bireysel ilişkinin etik davranışı etkilediğini düşünüyorum	236	3,58	1,071	Katılıyorum
19	Meslek mensuplarının gelir düzeyinin etik davranışlarını etkilediğini düşünüyorum.	236	3,47	1,135	Katılıyorum
20	Meslek mensuplarının etik ilkelerine bağlılığı mesleğe olan güveni ve saygınlığını arttıracaklarını düşünüyorum.	236	3,74	1,148	Katılıyorum
21	Meslek mensuplarının ilgili taraflara gerektiği zaman bilgi verdiğini düşünüyorum.	236	3,18	0,999	Kararsızım
22	Meslek mensuplarının mesleki gelişmeye açık olduklarını düşünüyorum.	236	3,19	1,139	Kararsızım
23	Meslek mensuplarının mesleki etik kurallarına uymalarının önemli olduğunu düşünüyorum.	236	3,89	1,147	Katılıyorum
24	Etik konusunda eğitim ve öğretilere daha fazla yer verilmesi gerektiğini düşünüyorum.	236	4,08	1,101	Katılıyorum
25	Meslek mensuplarına yönelik meslek içi eğitim ve seminerlerin fazlaştırılmasının etik ilkelerine bağlılığı arttıracaklarını düşünüyorum.	236	4,08	1,073	Katılıyorum
Toplam		236	3,25	1,063	Kararsızım
1,00 – 1,79 Kesinlikle Katılmıyorum, 1,80 – 2,59 Katılmıyorum, 2,60 – 3,39 Kararsızım, 3,40 – 4,19 Katılıyorum, 4,20 – 5,00 Kesinlikle Katılıyorum					

Tablo 5'ten de görüldüğü üzere katılımcılar 18 ifadeye “kararsızım”, 7 ifadeye ise “katılıyorum” düzeyinde görüş bildirmişlerdir. Nitelik düzeyi “kararsızım” olan ifadelerin değer aralığı 2,67 ile 3,37; “katılıyorum” ifadelerinin değer aralığı ise 3,47 ile 4,08'dir. Ankette yer alan ifadelerden hiçbirisi, katılımcılar tarafından “Kesinlikle Katılmıyorum”, “Katılmıyorum” veya “Kesinlikle Katılıyorum” düzeyinde değerlendirilmemiştir.

Tablo 5'te aritmetik ortalaması en düşük olan beş(5) ifadeden;

- ✓ “*Meslek mensuplarının mesleki kararlarını, dış faktörlerden etkilenmeden alabildiğini düşünüyorum*” ifadesine katılımcılar 2,67 ortalama ile “Kararsızım” düzeyinde görüş bildirmişlerdir. Anket bulgularının yüzde² dağılımları incelendiğinde katılımcıların %31,4'ü “Kararsızım” şeklinde görüş bildirdiklerinden dolayı bu ifadeye net bir karara sahip olmadıkları anlaşılmıştır. Ancak deneklerin %34,7'si “Katılmıyorum” düzeyinde görüş bildirerek, meslek mensuplarının mesleki kararlarını alırken dış faktörlerden etkilendiklerini ve “Mesleki Davranış” ilkesine uymadıklarını düşünmektedirler.
- ✓ 2,72 ortalama ile “*Meslek mensuplarının muhasebe ilke ve standartlarını eksiksiz bir şekilde uyguladıklarını düşünüyorum*” ifadesine öğrenciler “Kararsızım” düzeyinde görüş bildirmişlerdir. İlgili ifadeye katılımcıların %31,4'ü “Kararsızım” şeklinde cevap vermiştir. Bu durumda katılımcıların, meslek mensuplarının “Mesleki Yeterlilik ve Özen” ilkesine bağlılıklarını konusunda net bir görüş sergileyememişlerdir.
- ✓ Tablo 5'te de görüldüğü üzere “*Ülkemizdeki meslek mensuplarının etik ilkelerini uygulamada yeterli özeni gösterdiğini düşünüyorum*” ifadesi için 2,83 ortalama ile “Kararsızım” düzeyinde görüş bildirilmiştir. Anket bulgularının yüzde oranları incelendiğinde bu ifadeye öğrencilerin %32,6'sının kararsız kaldığı tespit edilmiştir. Aynı oranda (%32,6) katılımcı ise; meslek mensuplarının etik ilkelerine yeterli özeni göstermediğini düşünmektedir.
- ✓ “Kararsızım” düzeyinde görüş bildirilen diğer bir ifade ise 2,84 ortalama ile “*Meslek mensuplarının mükellef-kamu çıkarı dengesini eşit şekilde koruduğunu düşünüyorum*” ifadesidir. Bu ifadeye katılımcıların %34,7'si “Kararsızım” şeklinde görüş bildirmişlerdir. %31,4'ü ise “Katılmıyorum” düzeyinde görüş bildirerek; meslek mensuplarının, muhasebe temel kavramlarından “Sosyal Sorumluluk Kavramı”na tam uygun hareket etmedikleri yönünde fikir bildirdikleri sonucuna ulaşmıştır.
- ✓ “*Mükelleflerin meslek etiğine yeterli saygıyı gösterdiğini düşünüyorum*” ifadesine ise katılımcıların, 2,92 ortalama ile “Kararsızım” düzeyinde görüş bildirdikleri Tablo 5'te görülmektedir. Anket bulgularının yüzde oranlarına bakıldığında; katılımcıların %29,7'si mükelleflerin meslek etiğine yeterli saygıyı göstermediklerini düşünürken, %25,8'i bu ifadeye olumlu yönde görüş bildirmiştir. Öğrencilerin %33,9'u ise bu ifadeye “Kararsızım” yönünde görüş bildirmişlerdir.

Tablo 5'te yer alan ve aritmetik ortalaması en yüksek olan 5 ifadeden;

- ✓ “*Etik konusunda eğitim ve öğretilere daha fazla yer verilmesi gerektiğini düşünüyorum*” ifadesine verilen cevapların aritmetik ortalamasının 4,08 ve nitelik düzeyinin “Katılıyorum” şeklinde olduğu Tablo 5'te görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre cevapların yüzde oranları irdelendiğinde öğrencilerin %27,5'i “Katılıyorum”, %47'si ise “Kesinlikle Katılıyorum” düzeyinde görüş bildirmiştir. Sonuç olarak, öğrencilerin büyük bir çoğunluğu (%74,5), etik konusunda eğitim ve öğretilerin artırılması gerektiğini düşünmektedir. Yalnızca belli başlı üniversitelerde bulunan etik ve meslek etiği ile ilgili derslerin, ülke genelinde yer alan tüm üniversitelerde “zorunlu ders” kapsamında okutulması, öğrencilerin genel etik algı düzeylerinin olumlu yönde değiştirilmesinde etkili olacağı söylenebilir.
- ✓ “*Meslek mensuplarına yönelik meslek içi eğitim ve seminerlerin fazlalaştırılmasının etik ilkelerine bağlılığı arttıracığını düşünüyorum*” ifadesine 4,08 ortalama ile denekler “Katılıyorum” düzeyinde görüş bildirmişlerdir. Katılımcılar, %32,2'si “Katılıyorum”, %44,1'i ise “Kesinlikle Katılıyorum” düzeyinde bildirdikleri görüşlerden hareketle, meslek mensuplarının etik ilkelere bağlılıklarının artırılması amacıyla meslek içi eğitim ve seminerlerin gerekli olduğu düşüncesindedirler.
- ✓ Katılımcılar, 3,89 ortalama ile “*Meslek mensuplarının mesleki etik kurallarına uymalarının önemli olduğunu düşünüyorum*” ifadesine “Katılıyorum” düzeyinde görüş bildirmişlerdir. Muhasebe meslek mensuplarının, mesleki etik kurallarına uymalarının muhasebe bilgi kalitesini artıracığı bilinmektedir.

² İfadelere verilen görüşlerin yüzdelikleri hesaplanmış; ancak bu yüzde dağılımları bu çalışmada ayrıca gösterilmemiştir.

Öğrencilerin de %30,5'i "Katılıyorum", %38,1'i ise "Kesinlikle Katılıyorum" düzeyinde görüş bildirerek, bu konunun önemini net bir şekilde vurgulamışlardır.

- ✓ "Katılıyorum" düzeyinde görüşte bulunan bir diğer ifade ise 3,74 ortalama ile "*Meslek mensuplarının etik ilkelerine bağlılığı mesleğe olan güveni ve saygınlığını arttıracaklarını düşünüyorum*" ifadesidir. Öğrencilerin %39,4'ü "Katılıyorum", %28'i ise "Kesinlikle Katılıyorum" yönünde görüş bildirerek; muhasebe mesleğine olan güven ve saygınlığın artması için meslek mensuplarının etik ilkelerine bağlı kalması gerekliliğini belirtmişlerdir.
- ✓ Öğrenciler, 3,68 ortalama ile "*Ülkemizde meslek öncesi etik ilkelerine yönelik eğitimin yetersiz olduğunu düşünüyorum*" ifadesine "Katılıyorum" düzeyinde görüş bildirmişlerdir. Anket bulguları doğrultusunda frekans dağılımları ve yüzde oranları incelendiğinde, ilgili ifadeye katılımcıların, %37,3'ü (88 kişi) "Katılıyorum", %28,4'ü (67 kişi) ise "Kesinlikle Katılıyorum" düzeyinde görüş bildirdikleri tespit edilmiştir. Netice olarak, öğrencilerin çoğunluğu (%65,7), mesleğe başlamadan önce meslek mensuplarının etik ilkeleri konusunda yeterli düzeyde eğitim alamadıkları düşüncesindedirler.

Katılımcılar etik ile ilgili eğitimlerin artırılmasına yönelik ifadelerle "katılıyorum" şeklinde görüş bildirmişlerdir. Bu konuda eğitimlerin artırılmasının, öğrencilerin etik algılarını olumlu olarak etkileyeceği düşünülmektedir. Öğrenciler, meslek mensuplarının, gizlilik, tarafsızlık, dürüstlük ile mesleki yeterlilik ve özen ilkelerine uyup uymadığı konusunda kararsız kalmışlardır.

Sonuç olarak 25 ifade tek bir ifade gibi düşünüldüğünde, katılımcıların 3,25 ortalama ile "kararsızım" düzeyinde görüş bildirdikleri gözlemlenmiştir. Kararsızım düzeyinin fazla olmasında bu konuda bilgi eksikliklerinin önemli bir payı olduğu söylenebilir. Çoğu bölümlerde muhasebe meslek etiği ile ilgili dersler veya bilgiler lisans düzeyinde değil lisansüstü düzeyde verilmektedir. Zaten Tablo 5'te yer alan 24. ifade, katılım düzeyinin en fazla olduğu ifadedir.

6.5.3. Anlamlılık Analizleri

Katılımcılara ait bağımsız değişkenler açısından ifadelerle yaklaşımda anlamlı bir farklılığın olup olmadığı "t testi" ve "ANOVA testi" yardımı ile tespit edilmeye çalışılmıştır. Uygulamada, iki değişkenli (cinsiyet, öğrenim türü ve staj deneyimi) demografik özellikler için t testi, üç ve daha fazla değişkenli (okunan bölüm) demografik özellikler için ise ANOVA testi uygulanmıştır. t testi ve ANOVA testine ilişkin sonuçlar Tablo 6'daki gibidir.

Tablo 6: T Testi ve ANOVA Testi Sonuçları

Demografik Özellikler	Anlamlı Farklılık	Uygulanan Test
Cinsiyet	Yok	t testi
Öğrenim Türü	Yok	t testi
Staj Deneyimi	Var	t testi
Okunan Bölüm	Var	F Testi (ANOVA)

Yapılan t testi sonucunda öğrenim türü ve cinsiyete göre öğrencilerin muhasebe meslek etiği algılarının değişmediği sonucuna ulaşılrken, staj deneyimlerinin olup olmadığı değişkeni açısından ise anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Muhasebe meslek etiği algısının okunan bölümler arasında farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla F testi (ANOVA) uygulanmış, uygulama sonucunda okunan bölümler arasında anlamlı farklılığın olduğu ifadeler tespit edilmiştir.

Staj yapan ve yapmayan öğrenciler arasında anlamlı farklılık gösteren 2 ifade saptanmıştır. Anlamlı farklılık gösteren iki ifadenin metni, aritmetik ortalamaları ve nitelik düzeyleri aşağıdaki gibidir;

İfade Metni	Staj Deneyimi	($\bar{x}$)	Nitelik Düzeyi
Meslek ile ilgili ahlaki değerlerin yasalara bağlanmasının zor olduğunu düşünüyorum."	Var	2,56	Katılmıyorum
	Yok	3,07	Kararsızım

Staj deneyimi olan öğrenciler, staj deneyimi bulunmayan öğrencilere göre, meslek ile ilgili ahlaki değerlerin yasalara bağlanmasının daha kolay olacağını düşünmektedirler.

İfade Metni	Staj Deneyimi	($\bar{x}$)	Nitelik Düzeyi
Etik konusunda eğitim ve öğretilere daha fazla yer verilmesi gerektiğini düşünüyorum."	Var	3,79	Katılıyorum
	Yok	4,18	Katılıyorum

Staj deneyimi olan ve olmayan öğrencilerin tamamı bu ifadeye “katılıyorum” düzeyinde görüş bildirmişlerdir. Ancak, “*Etik konusunda eğitim ve öğretilere daha fazla yer verilmesi gerektiğini düşünüyorum*” ifadesine, staj yapmayan öğrencilerin daha yüksek oranda katıldıkları (neredeyse kesinlikle katılıyorum seviyesinde -Sınır Değer-) görülmektedir.

Öğrencilerin bölümleri arasında anlamlı farklılık gösteren 6 ifade tespit edilmiştir. Bu ifadelerin hangi bölümler arasında farklılık gösterdiğini belirlemek için Çoklu Karşılaştırma Testi (TUKEY) uygulanmış ve sonuçları aşağıda verilmiştir.

S. No	İfade Metni	Farklılık Tespit Edilen Bölümler
1	Mükelleflerin meslek etiğine yeterli saygıyı gösterdiğini düşünüyorum.	Maliye ile Bank.-Finans
2	Meslek mensuplarının mesleki gelişmeye açık olduklarını düşünüyorum.	Maliye ile Bank.-Finans
3	Ülkemizde meslek etiği ile ilgili yasal düzenlemelerin eksik ve yetersiz olduğunu düşünüyorum.	İşletme ile Bank.-Finans
4	Meslek mensuplarının etik ilkelerine bağlılığı mesleğe olan güveni ve saygınlığını arttıracaklarını düşünüyorum.	İşletme ile Bank.-Finans
5	Meslek mensuplarının yasaları mümkün olduğunca mükellef lehine yorumladığını düşünüyorum.	İşletme ile Bank.-Finans Ve Maliye ile Bank.-Finans
6	Meslek mensuplarının gelir düzeyinin etik davranışlarını etkilediğini düşünüyorum.	İşletme ile Bank.-Finans Ve Maliye ile Bank.-Finans

Yapılan TUKEY testi sonucuna göre;

- ✓ 1. ifade, Maliye ile Bankacılık-Finans öğrencileri arasında farklılık göstermiştir. Maliye bölümü öğrencilerinin ifadeye verdikleri cevapların ortalama değeri 2,70, Bankacılık-Finans bölümü öğrencilerinininki ise 3,19’dur. Her iki bölüm öğrencilerinin de “kararsızım” düzeyinde görüş bildirdikleri tespit edilmiştir.
- ✓ 1. ifadede olduğu gibi 2. ifadenin de Maliye ile Bankacılık-Finans bölümü öğrencileri arasında farklılaştığı görülmektedir. Maliye bölümü öğrencileri 2,90 ortalama ile “kararsızım”, Bankacılık-Finans bölümü öğrencileri ise 3,45 ortalama ile bahsi geçen ifadeye “katılıyorum” yönünde görüş bildirmişlerdir.
- ✓ 3. ifade, İşletme ile Bankacılık-Finans bölümleri arasında farklılaşmıştır. İşletme bölümü öğrencilerinin ilgili ifadeye verdikleri cevapların ortalama değeri 3,53, nitelik düzeyi “katılıyorum” şeklindedir. Bankacılık-Finans bölümü öğrencileri ise 2,90 ortalama ile “kararsızım” düzeyinde görüş bildirmişlerdir.
- ✓ 4. ifade de İşletme ile Bankacılık-Finans bölümleri arasında farklılık göstermiştir. İşletme bölümü öğrencilerinin bu ifadeye 3,94 gibi yüksek bir ortalama ile “katılıyorum”, Bankacılık-Finans bölümü öğrencilerinin ise 3,38 ile “kararsızım” düzeyinde görüş bildirdikleri saptanmıştır.
- ✓ 5. ifade hem Maliye ile Bankacılık-Finans hem de İşletme ile Bankacılık-Finans bölümleri arasında farklılık göstermiştir. Bu ifadeye, tüm bölümlere ait öğrenciler de “kararsızım” yönünde görüş bildirmişlerdir. İfadeye verilen cevapların ortalama değerlerine bakıldığında, Maliye bölümü 3,29, İşletme bölümü 3,15 ve Bankacılık-Finans bölümü 2,62’dir. Yani, Maliye ve İşletme bölümü öğrencilerinin, Bankacılık-Finans bölümü öğrencilerine kıyasla bu ifadeye daha fazla katıldıklarını söylemek yanlış olmayacaktır.
- ✓ 6. ifadenin de yine Maliye ile Bankacılık-Finans ve İşletme ile Bankacılık-Finans bölümleri arasında farklılaştığı görülmektedir. Maliye ve işletme bölümü öğrencilerinin ifadeye verdikleri cevapların nitelik düzeyi “katılıyorum” şeklindedir. Bankacılık-Finans bölümü öğrencileri ise “kararsızım” düzeyinde görüş bildirmişlerdir. Bölümlerin, ilgili ifadeye verdikleri cevapların ortalama değerlerine bakıldığında; Maliye bölümünün 3,66, İşletme bölümünün 3,53 ve Bankacılık-Finans bölümünün 3,00 olduğu gözlemlenmiştir.

7. SONUÇ

Dünyada ve ülkemizde yaşanan muhasebe skandalları, şirket ve yöneticilerine çıkar/fayda sağlarken, topluma ise sosyal ve ekonomik açıdan zarar vermektedir. Bu durum muhasebe mesleğinde etik kavramının önemini gündeme getirmiştir. Bu doğrultuda ülkemizde, muhasebe meslek etiği ile ilgili çeşitli düzenlemeler yapılmış ve yapılmaya devam etmektedir.

Öğrencilerin muhasebe meslek etiği ile ilgili algılarını ölçmeyi hedefleyen bu çalışmada kullanılan anket formunda 25 ifade vardır. Bu ifadeler için bildirilen görüşlerin aritmetik ortalaması, standart sapması ve bu değerlerin hangi nitelik düzeyine girdiği saptanmıştır. Katılımcılar 18 ifadeye “kararsızım”, 7 ifadeye “katılıyorum” şeklinde görüş bildirmişlerdir. 25 ifadenin geneli dikkate alındığında ise “kararsızım” düzeyinde katılım gösterildiği saptanmıştır. Araştırma evreni dâhil çoğu üniversitenin İİBF vb. fakültelerindeki lisans müfredatında, doğrudan muhasebe meslek etiğini ilgilendiren derslerin yer almaması katılımın kararsızım düzeyinde gerçekleşmesine yol açtığı düşünülebilir. Ayrıca staj yapma zorunluluğunun bulunmaması ve bölümün dışında meslek alanlarına (polis, asker vd.) yönelme gibi sebepler, katılımcıların ifadelerine verdikleri cevaplarda kararsız kalmalarında etkili olmuştur.

Yapılan t testi sonucunda öğrenim türü ve cinsiyete göre öğrencilerin muhasebe meslek etiği algılarında anlamlı bir farklılık yokken staj yapan ve yapmayan öğrenciler arasında anlamlı bir farklılığın olduğu ifadeler bulunmaktadır.

Yapılan F testi (ANOVA) sonucunda 6 ifadede okunan bölümler arasında ifadelerle bakış açılarında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Araştırma sonucuna göre öğrencilerin muhasebe meslek etiğine yönelik bilgi düzeylerinin artırılması için meslek etiğine yönelik çeşitli dersler, bu türden bölümlerin müfredatlarına eklenebilir; etik ve meslek etiği konularına yönelik bilgi şöleni, açık oturum, konferans vs. gibi etkinlikler düzenlenebilir. Bundan sonra yapılacak benzer çalışmalarda, etik ile ilgili ders alan ve almayan öğrencilerin etik algı düzeylerinin ne derece farklılaştığının tespiti, etik dersinin etkinliğinin ölçülmesi açısından yol gösterici bir çalışma olabilir.

KAYNAKÇA

- Alioğulları, Z. D. (2012). “Örgütsel Sessizlik ve Örgütsel Vatandaşlık Davranışı Arasındaki İlişki-Bir Uygulama”, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Akın, O. & Özdaşlı, K. (2014). "Muhasebe Meslek Mensuplarının Meslek Faaliyetlerinde Uymaları Gereken Etik İlkelerine Uyuma Düzeyine Yönelik Meslek Mensupları İle Meslek Yüksek Okulu Muhasebe Bölümü Öğrencilerinin Algıları", Muhasebe ve Finansman Dergisi, (63): 59-74.
- Aydemir, L. (2018). “Üniversite Öğrencilerinin Meslek Tercihlerini Belirleyen Faktörlere Yönelik Bir İnceleme”, Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 6 (5): 713-723
- Bilen, A. & Yılmaz, Y. (2014). “Muhasebe Mesleğinde Etik ve Etik İle İlgili Çalışmalar”, Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2(6): 57-72.
- Buyruk Akbaba, A. N. (2018). “Muhasebede Etik, Mesleki Değerler, Etik ve Tutum, IES 4 Kapsamında İnceleme” Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi Özel Sayı, (20):762-778.
- Çetin, C. & Dağlı, Ş. S. (2014). “Muhasebe Meslek Etiği ve Meslek Mensuplarının Etik Hakkındaki Görüşleri Üzerine Isparta İlinde Bir Araştırma”, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (20): 55-84.
- Çil Koçyiğit, S.; Uzuner, M.; Salgın, E. & Yüksek, M. (2017). “Öğrencilerin Muhasebe Meslek Etiği Algısı: Gazi Üniversitesinde Bir Uygulama”, Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 10(2): 177-196.
- Fidan Erol, M. & Subaşı, Ş. (2014).“Muhasebe Meslek Mensubu Adaylarının Etik Algıları: İstanbul İli Örneği”, Muhasebe ve Finansman Dergisi, (64): 111-130.
- İşgüden, B. & Çabuk, A. (2007). “Meslek Etiği ve Meslek Etiğinin Meslek Yaşamı Üzerindeki Etkileri”, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi, 9(16): 59-86.
- Kartal, M. & Bardakçı, S. (2018). SPSS ve AMOS Uygulamalı Örneklerle Güvenirlik ve Geçerlik Analizleri, Akademisyen Kitabevi, Ankara.
- Kısakürek, M. ve Alpan, N. (2010). “Muhasebe Meslek Etiği ve Sivas İlinde Bir Uygulama”, Muhasebe ve Finansman Dergisi, (47): 213-228.
- Kutluk Angay, F. & Ersoy, A. (2011).“Muhasebe Meslek Üyelerinin Etik Yargı Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma”, Ege Akademik Bakış Dergisi, 11(3): 425-438.

- Ömürbek, V, Usul, H. (2008). Muhasebe Mesleğinin Seçilmesinde Etkin Olan Etkenlerin Faktör Analiziyle İncelenmesi. Muhasebe ve Finansman Dergisi, (37): 164-173.
- Özyürek, H. (2012).” Muhasebe Meslek Mensuplarında Etik: Ankara’da Muhasebeciler Üzerine Araştırma”, Hukuk Ve İktisat Araştırmaları Dergisi, 4(1): 125-136.
- Sakarya, Ş. & Kara, S. (2010). "Türkiye’de Muhasebe Meslek Etiğine Yönelik Düzenlemeler ve Meslek Mensupları Tarafından Algılanması Üzerine Bir Alan Araştırması", KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 12(18): 57-72.
- Salant, P. & Dillman, D. A. (1994). “How to Conduct Your Own Survey, John Wiley & Sons, Inc. Newyork.
- Şengel, S. (2010). “Sürekli Muhasebe Meslek Eğitiminin Önemi ve Bir Değerlendirme”. Muhasebe ve Finans Dergisi, (47): 81-94.
- Soylu, A. (2018). Muhasebe Meslek Etiği Ve Muhasebe Ve Denetim Meslek Mensuplarının Etik Algısı Üzerine Bir Araştırma, Yüksek Lisans Tezi, Işık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Uyar, S.; Kahveci, A. & Yetkin, M. (2015). “Öğrencilerin Muhasebe Meslek Etiği Algısı: ALTSO Meslek Yüksekokulu Örneği”, Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 8(2): 237-247.
- Yalçın, S. (2011). “Muhasebe Meslek Mensupları ve İşletmelerin Etik Konusunda Tutumları: Türkiye Araştırması”, Muhasebe ve Finansman Dergisi, (64): 47-66.
- Yıldız, G. (2010). “Muhasebe Mesleğinde Meslek Etiği ve Kayseri İl Merkezinde Bir Uygulama”, Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, (36): 155-178.